

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/7/2023
Identifikačné číslo spisu:	6120380406
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6120380406.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Brňáka a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Martiny Valentovej v spore žalobkyne Domová správa, s.r.o., Trnava, Tehelná 3/A, IČO: 36 248 461, zastúpenej Palkovič advokátska kancelária s.r.o., Trnava, Kapitulská 20, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Martin Palovič, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Prima banka Slovensko, a.s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpenej advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 49Csp/3/2021, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. apríla 2022 sp. zn. 10CoCsp/48/2021 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 15. júna 2021 č. k. 49Csp/3/2021-168 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 2 355,74 eura spolu s bližšie určeným úrokom z omeškania a konanie v časti o zaplatenie sumy 200 eur spolu s bližšie určeným úrokom z omeškania zastavil na základe (čiastočného) späťvzatia žaloby pred prvým pojednávaním (§ 146 ods. 1 veta druhá CSP).

1.1. V meritornej časti prvostupňový súd úver poskytnutý na základe zmluvy o úvere uzatvorenej 6. decembra 2016 medzi právnickými predchodcami strán sporu posúdil ako úver, ktorý sa síce v zmysle zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinnom v rozhodnom čase (ďalej len „ZoSÚ“) nepovažuje za spotrebiteľský úver, ale v zmysle § 24a predmetného zákona sa na úver poskytnutý na opravu, rekonštrukciu alebo modernizáciu spoločných častí, spoločných zariadení a príslušenstva domu poskytovaný vlastníkom bytov a nebytových priestorov (pričom nebolo sporné, že daný úver patril do

takej kategórie úverov) vzťahujú ustanovenia zákona o spotrebiteľských úveroch; okrem iných aj § 9 ods. 2 písm. k) a § 11 ods. 1. Ďalej uviedol, že celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť mala byť v zmysle uvedených zákonných ustanovení uvedená v zmluve; a keďže daný údaj v zmluve o úvere absentoval, bolo potrebné považovať tento úver za bezúročný a bezpoplatkový.

1.2. Prvostupňový súd neakceptoval námietku žalovanej, že žalobkyňa konala pri uzatváraní predmetnej zmluvy ako profesionál, ani odkaz žalovanej na dobré mravy, keďže za rozporné s dobrými mravmi nemožno považovať to, že žalobkyňa, zastupujúc vlastníkov bytov a nebytových priestorov, si na základe zákonných ustanovení uplatnila voči žalovanej nárok v konaní pred súdom. Rovnako tak zamietol návrhy žalovanej na vykonanie dokazovania výsluchom osôb, ktoré sa mali vyjadriť k priebehu kontraktáčnemu procesu pri uzatváraní úverovej zmluvy, lebo bez ohľadu na to, čo by vyplynulo z predmetných výsluchov, uvedené by nemalo dopad na skutočnosť, že zmluva o úvere zákonom požadovaný údaj neobsahovala a neobsahovala ani odkaz na prípadný iný dokument (uzatvorený v rámci kontraktáčneho procesu), kde by tento údaj bol vymedzený. V tomto smere bez významu potom zostalo, že žalovaná v konaní predložila nepodpísaný dokument (štandardné európske informácie o úvere), v ktorom je predmetný údaj uvedený, nakoľko tento dokument netvoril neoddeliteľnú súčasť zmluvy o úvere a zmluva samotná naň ani neodkazovala.

1.3. Prvostupňový súd uzavrel, že pokiaľ bolo medzi stranami nesporné, že žalobkyňa v dôsledku predčasného splatenia úveru zaplatila na pohľadávku zo zmluvy o úvere o 2 355,74 eura viac ako jej (resp. jej právnenému predchodcovi) bola poskytnutá istina úveru, predmetný rozdiel predstavuje plnenie bez právneho dôvodu. Ide teda o bezdôvodné obohatenie na strane žalovanej, ktoré je povinný vydať žalobkyni. Keďže žalovaná sa s plnením svojho dlhu ocitla v omeškaní, zaťažuje ho i súvisiaca povinnosť zaplatiť úroky z omeškania. Nárok žalobkyne rovnako tak nepovažoval za premlčaný, čo následne odôvodnil.

2. Krajský súd v Žiline rozsudkom z 29. apríla 2022 sp. zn. 10CoCsp/48/2021 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom rozsahu výrokov I. a III. potvrdil a rozhodol o trovách odvolacieho konania.

2.1. Prvostupňový rozsudok považoval za vecne správny. Ďalej uviedol, že neobstojí odvolacia námietka žalovanej o nesprávnom výklade § 2 písm. h) ZosÚ okresným súdom. V danom smere náležite argumentovala i žalobkyňa, že nielen z dikcie dotknutého zákonného ustanovenia, ale aj (predovšetkým) z článku 3 písm. h) Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2008/48 jednoznačne vyplýva, že má ísť o súčet, t.j. údaj definovaný jedným/jediným číslom. Rovnako tak z termínu „vypočítané“, použitého v § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ, je nepochybné, že ide o údaj už vypočítaný, teda jednoznačne vymedzených jedinou číselnou hodnotou, a nie že si ho má vypočítavať sám spotrebiteľ/dlžník. Zo žiadneho ustanovenia vnútroštátnej alebo „európskej“ legislatívy nie je možné vyvodiť, že postačuje, ak zmluva o (spotrebiteľskom) úvere obsahuje údaje, z ktorých je možné si vypočítať údaj o celkovej čiastke, ktorú má spotrebiteľ zaplatiť; ktorý výklad sa snažila tendenčne podsúvať žalovaná. V tejto súvislosti odvolací súd uviedol, že išlo «o určujúci údaj, na základe ktorého môže spotrebiteľ/dlžník posúdiť rozsah svojho záväzku. Snáď ani niet jednoznačnejšieho a jednoduchšie pochopiteľného údaju a nadväznej úvahy, ktoré umožňujú (v danej chvíli ešte iba potencionálnemu) dlžníkovi posúdiť rozsah (budúceho) záväzku, ako je práve údaj o tom, koľko v konečnom dôsledku pri riadnom splácaní úveru zaplatí veriteľovi. Ide o „proste“ pomerovanie dvoch čísel - sumy, ktorú dlžník od veriteľa dostane a sumy, ktorú mu musí vrátiť ... rozhodne (sa) jedná o údaj, ktorého absencia napĺňa požiadavku definovanú aj rozhodnutiami Súdneho dvora EÚ (a zdôrazňovanú odvolateľom), t.j. že chýbajúci údaj o celkovej čiastke, ktorú dlžník musí zaplatiť, môže (a to zásadným spôsobom) spochybniť možnosť spotrebiteľa/dlžníka posúdiť rozsah jeho záväzku ... Súčasne však krajský súd uvádza, že výklad Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2008/48 poskytnutý Súdny dvorom EÚ smeruje prioritne k členským štátom a ich oprávneniu vo vnútroštátnej právnej úprave sankcionovať neuvedenie konkrétneho údaju v spotrebiteľskej zmluve o úvere bezúročnosťou a bezpoplatkovosťou dotknutého úveru; a nie k rozhodovaniu vnútroštátnych súdov v konkrétnych veciach. Z vnútroštátnej - „slovenskej“ - legislatívy, predstavovanej predovšetkým zákonom o spotrebiteľských úveroch, pritom bez akejkoľvek pochybnosti vyplýva, že dôsledkom absencie údaju o celkovej čiastke, ktorú má spotrebiteľ zaplatiť (§ 9 ods. 2 písm. k) zákona č. 129/2010 Z.z.), je bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (§ 11 ods. 1 písm. b) označeného zákona) ... Okresný súd teda v plnej miere akceptoval rozsudok Súdneho dvora EÚ C-42/15 aj v rozoberanej otázke, a nie sa iba selektívne zameriaval na otázku formy

nosičov, na ktorých majú byť obsiahnuté povinné náležitosti zmluvy o úvere. Je nutné pripomenúť, že odvolateľ ani v najmenšom nespochybňuje určujúci záver, že ním (resp. jeho právnym predchodcom) pripravená a vypracovaná zmluva o úvere neobsahovala údaj o celkovej čiastke, ktorú má dlžník zaplatiť a ani neodkazovala na žiadnu neoddeliteľnú súčasť zmluvy (na akomkoľvek médiu), kde by tento údaj bol vymedzený.»

2.2. Podľa názoru odvolacieho súdu „bolo úplne neúčelné vykonávať výsluchy osôb, ktoré sa zúčastňovali kontraktachného procesu v prípade dotknutej zmluvy o úvere. Správne konštatoval už okresný súd, že ich výpovede nemôžu nič zmeniť na jednoznačnom fakte, že predmetný údaj zmluva o úvere z 6.12.2016 neobsahovala. Je nepodstatné, či veriteľ v rámci rokovania o poskytnutí úveru ústne oznámi druhej zmluvnej strane náležitosti, ktoré musia byť podľa zákona súčasťou písomnej zmluvy. Takýto (minimálne nepriamo) odvolateľom naznačovaný výklad by vo svojich dôsledkoch znamenal, že v rámci uzatvárania zmluvy o spotrebiteľskom úvere by bolo dostačujúce, aby sa spotrebiteľovi dostalo ústnych informácií o niektorých (ba i všetkých) obligatórnych náležitostiach úverovej zmluvy. Neudržateľnosť (pre priamy rozpor s právnou koncepciou založenou na povinnej písomnej zmluve s obligatórnymi náležitosťami) takéhoto prístupu je viac ako zrejmá.“

2.3. Pokiaľ žalovaná poukazovala na odbornú kvalifikovanosť správcu konajúceho v mene vlastníkov bytov a nebytových priestorov odvolací súd uviedol, že «[z] principiálneho hľadiska ide o tvrdenie, že v rámci hmotnoprávných vzťahov majú garantovanú nižšiu ochranu práv a oprávnených záujmov tie subjekty, ktoré sú odborne/profesionálne zdatnými, napríklad fyzické alebo právnické osoby zastúpené kvalifikovaným právnym zástupcom ... pre takého (svojou povahou až absurdné) tvrdenie niet v právnom poriadku relevantného zákonného podkladu; napokon, ani sám žalovaný ho neoznačuje. Krajský súd v danej spojitosti konštatuje, že je „zaujímavé“, že vo vzťahu k dlžníkovi odvolateľ opakovane a rozsiahlo argumentuje súvislosťami profesionality a odbornej zdatnosti, ale vo vzťahu k veriteľovi (t.j. k sebe samému, resp. k svojmu právnemu predchodcovi) sa o tejto okolnosti vôbec nezmieňuje. Kto iný, ako poskytovateľ bankového úveru so všetkým odborným aparátom a zázemím, ktorý v plnej miere pripravuje zmluvnú dokumentáciu, by pritom mal garantovať rešpektovanie zákonných ustanovení; o to viac, že ich dodržiavanie je súčasťou bankového dohľadu.»

2.4. Vyššie uvedené východisko malo podľa odvolacieho súdu svoj význam aj v súvislosti s námietkou žalovanej «o konaní protistrany v rozpore s dobrými mravmi. V tomto smere odvolateľ vo svojej účelovej (až manipulatívnej) argumentácii zašiel ešte ďalej. Keď uplatňovanie nárokov zmluvnou stranou na súde (navyše treba zdôrazniť, že opodstatnené) označuje za zneužitie práva. Tendenčne podsúva tézu, v zmysle ktorej, ak dotknutý subjekt neuplatní svoje práva okamžite (v prípade záväzkov vzniknutých na zmluvnom základe bezprostredne v kontraktachnom procese), nemôže ich (a ani ďalšie nároky z nich vyplývajúce) už nikdy neskôr uplatniť. Takéto tvrdenie úplne popiera samotnú podstatu právnej doktríny ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu ... V rozoberaných súvislostiach teda určite nie je možné v súdnom prípade hovoriť o akejsi nepodloženej paušálnej, resp. automatickej „favorizácii dlžníka/spotrebiteľa“.

2.5. V ďalšom odvolací súd poukázal na správne právne závery prvostupňového súdu aj v otázke posúdenia premlčania.

2.6. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP. Keďže žalovaná nebola v tomto štádiu konania úspešná, preto má žalobkyňa voči nej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v (plnom) rozsahu - 100%.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolaťka“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila poukazom na ust. § 420 písm. f) CSP a § 421 písm. b) CSP. Navrhla, aby dovolací súd napadnuté odvolacie rozhodnutie zmenil a žalobu (aj vo zvyšku) zamietol a žalovanej prizná náhradu trov konania.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP namietala vady v procese dokazovania ako aj svojvoľné skutkové závery nižších súdov. V tomto ohľade poukázala na to, že v konaní sústavne argumentovala tým, že za účelom spravodlivého vyriešenia veci je nutné prihliadať na skutočnosť, že úveroví dlžníci boli počas kontraktachného procesu a trvania úverového vzťahu zastúpení profesionálom. Za týchto okolností nie je namieste striktne lipnúť na tom, že údaj o celkovej čiastke, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, má byť v zmluve o úvere uvedený ako jedno konkrétne číslo. Navyše, v tomto prípade si veriteľ splnil všetky informačné povinnosti vyplývajúce z § 4 ods. 1 a 2 ZoSÚ, a to

odovzdaním formulára pre štandardné európske informácie (priložený k odporu proti platobnému rozkazu). Na preukázanie svojich tvrdení žalovaná navrhovala aj výsluch osôb zúčastnených na kontraktáčnom procese. Oba sudy opomenuli formulár a návrh na doplnenie dokazovania zamietli. ... Práve výsluchmi subjektov priamo zúčastnených na zmluvnom procese mohlo byť ozrejmené, či správcovi (právnomu predchodcovi žalobkyne) boli potrebné informácie oznámené pred uzavretím zmluvy o úvere ústne a zároveň aj na trvalom nosiči, tak ako to vyžaduje rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 9.11.2016 vo veci Home Credit Slovakia, a.s. proti Kláre Bíroovej, C-42/15.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľka uviedla, že odvolací súd nesprávne vyriešil právne otázky, ktoré ešte neboli vyriešené v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a od ktorých záviselo jeho rozhodnutie, a to:

1. „Vyžaduje § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ v znení účinnom do 30.4.2018, aby bola celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, uvedená v zmluve o úvere ako jedno konkrétne číslo?“
2. „Je požiadavka podľa § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ v znení účinnom do 30.4.2018 splnená, ak celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, nie je v zmluve o úvere uvedená ako jedno konkrétne číslo, avšak spotrebiteľ môže túto čiastku objektívne zistiť z údajov obsiahnutých v zmluve?“
3. „Je v súlade s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 OZ) a so základným princípom zákazu zjavného zneužitia práva (čl. 5 CSP), ak spotrebiteľ, prostredníctvom správcu, podá žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru pre absenciu celkovej čiastky, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, v zmluve o úvere, ak bol pri kontraktácii zastúpený správcom, zmluvu riadne plnil, počas trvania zmluvného vzťahu nenamietal absenciu tejto náležitosti a poskytnutý úver splatil predčasne na vlastnú žiadosť?“

Na všetky položené otázky žalovaná následne - v zhode s jej predsúdnou argumentáciou - reagovala negatívne (k otázke 1 a 3) resp. pozitívne (k otázke 2).

4. Žalobkyňa navrhla dovolanie žalovanej zamietnuť. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP v podstatnom poukázala na závery nižších súdov, ktoré „sa vysporiadali s obranou žalovaného, jasným a zrozumiteľným spôsobom vysvetlili, z akého skutkového stavu a akých zákonných ustanovení pri rozhodovaní vychádzali, pričom podali i jasný a zrozumiteľný právny výklad aplikovaných zákonných ustanovení ... Ak by sme prijali právnu argumentáciu žalovaného vo vzťahu k celkovej čiastke, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, nebol by dôvod ju nepriať aj vo vzťahu k iným podstatným náležitostiam zmluvy o spotrebiteľskom úvere (zmluvy, na ktorú sa aplikujú niektoré ustanovenia Zákona o spotrebiteľských úveroch podľa § 24a), teda zmluva by nemusela obsahovať ani termín konečnej splatnosti, celkovú výšku úveru, RPMN, resp. iné zákonom vyžadované údaje, ak by sa dali tieto absentujúce údaje zistiť z iných údajov obsiahnutých v zmluve. Je zrejmé, že výklad prezentovaný žalovaným je zjavne nesprávny ... Pokiaľ ide o tvrdenie žalovaného, že informácia o celkovej čiastke, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, v podobe jedného čísla bola poskytnutá pred uzatvorením zmluvy o úvere, je potrebné uviesť, že takýto postup vyžaduje ustanovenie § 4 ods. 1 písm. g) Zákona ... Splnenie zákonných povinností podľa § 4 ods. 1 Zákona o spotrebiteľských úveroch však žiadnym spôsobom nemodifikuje zákonné požiadavky na obsahové náležitosti samotnej zmluvy“. K prvým dvom dovolacím otázkam žalobkyňa zhrnula, že „[u]stanovenie § 9 ods. 1 písm. k) Zákona o spotrebiteľských úveroch ... vyžaduje, aby bola celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, uvedená v zmluve o úvere ako jedno konkrétne číslo ... Požiadavka § 9 ods. 1 písm. k) Zákona o spotrebiteľských úveroch ... nie je zachovaná, ak celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, nie je uvedená v zmluve o úvere ako jedno konkrétne číslo, bez ohľadu na to, či spotrebiteľ môže alebo nemôže zistiť rozsah svojho záväzku z iných údajov obsiahnutých v zmluve“. K otázke dobrých mravov poukázal na závery odvolacieho súdu zdôrazniac, že „vadná zmluva bola vypracovaná právnym predchodcom žalovaného, ktorý bol bankou (rovnako ako žalovaný), teda za vznik sporu je primárne zodpovedný žalovaný ako právny nástupca subjektu, ktorý zmluvu vypracoval.“

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je sčasti prípustné

vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, avšak nie je dôvodné.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

6. Žalovaná v súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP namietala vady v procese dokazovania ako aj svojvoľné skutkové závery nižších súdov. V tomto ohľade poukazovala na to, že úveroví dlžníci boli počas kontraktačného procesu a trvania úverového vzťahu zastúpení profesionálom, na preukázanie svojich tvrdení žalovaná neúspešne navrhovala výsluch osôb zúčastnených na kontraktačnom procese a oba sudy opomenuli ňou predložený formulár (bod 3.1.).

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

8. K namietanému pochybeniu v procese obstarávania dôkazov najvyšší súd konštatuje, že pokiaľ súd nevykonal v priebehu civilného konania všetky navrhované dôkazy alebo nevykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nedostatočne zistil skutkový stav alebo nesprávne vyhodnotil niektorý dôkaz, nemožno to v zásade považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany, čo v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Predmetná judikatúra najvyššieho súdu bola a je akceptovaná aj Ústavným súdom Slovenskej republiky [ďalej len „ústavný súd“ (I. ÚS 65/2020, III. ÚS 171/2018, II. ÚS 202/2020, II. ÚS 108/2020, II. ÚS 153/2019, II. ÚS 465/2017, IV. ÚS 511/2020)]. Na druhej strane ústavný súd vo svojich rozhodnutiach tiež vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (III. ÚS 332/09). Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 CSP), a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmie byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29.4.1993, II. ÚS 410/06). K takejto interpretácii dospel už aj najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/100/2018 alebo 5Cdo/202/2018. V prejednávanej veci, ale o takýto prípad nejde.

8.1. Ako už vyslovil najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/100/2018 a 5Cdo/202/2018 procesnému právu účastníka navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu o vznesených návrhoch (a dôkazoch) tiež, pokiaľ im nevyhovie, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo, z akých dôvodov tak rozhodol.

Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz bez relevantnej súvislosti s predmetom konania. Ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť.

9. V rozsahu žalovanou namietaných skutočností (vady v procese dokazovania ako aj svojvoľné skutkové závery nižších súdov) podľa názoru najvyššieho súdu odvolací (ale i prvostupňový, pozn.) súd reagoval primeraným a dostatočným spôsobom.

9.1. K návrhu žalovanej, aby boli vypočuté osoby, ktoré sa zúčastnili kontraktachného procesu v prípade dotknutej zmluvy o úvere, odvolací súd uviedol, že ich výsluch nebol potrebný, pretože ani ich výpovede nemohli nič zmeniť na jednoznačnom fakte, že samotná zmluva o úvere zo 6. decembra 2016 neobsahovala obligatórnu náležitosť zmluvy podľa § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ, t. j. uvedenie celkovej čiastky, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítanej na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy. Práve táto okolnosť spôsobila bezúročnosť a bezpoplatkovosť posudzovaného úveru v zmysle § 11 ods. 1 písm. b) ZoSÚ. Odvolací súd v tejto súvislosti ďalej uviedol, že pre účely zistenej bezúročnosti a bezpoplatkovosti posudzovaného úveru bolo nepodstatné, či veriteľ v rámci rokovania o poskytnutí úveru ústne oznámil druhej zmluvnej strane náležitosti, ktoré musia byť podľa zákona súčasťou písomnej zmluvy (bod 21. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

9.2. K námietke žalovanej, že súdy pri svojom rozhodovaní opomenuli ňou predložený formulár, z ktorého vyplývala celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť odvolací súd síce stroho (aj) s poukazom na európsku judikáciu (rozsudok Súdneho dvora EÚ C-42/15) uviedol, že posudzovaná zmluva ani neodkazovala na žiadnu neoddeliteľnú súčasť zmluvy (na akomkoľvek médiu), kde by tento údaj bol vymedzený (bod 20. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia). Vzhľadom k tomu, že predmetom dovolacieho prieskumu bolo odvolacie rozhodnutie, ktorým bol potvrdený prvostupňový rozsudok (integrita posudzovaných dôvodov oboch nižších súdov) najvyšší súd vychádzal aj z dôvodov uvedených prvostupňovým súdom. Prvostupňový súd v tejto súvislosti uviedol, že „v spore nebolo preukázané, že tento absentujúci údaj bol súčasťou inej listiny, ktorá by tvorila neoddeliteľnú súčasť zmluvy, a v zmluve o úvere sa ani nenachádzal odkaz na taký dokument, ktorý mal byť žalobcovi odovzdaný, a v ktorom sa mal nachádzať v zmluve absentujúci údaj. Bez významu potom zostáva, že žalovaný predložil nepodpísaný dokument - štandardné európske informácie o úvere na č. 1. 59 spisu, v ktorej je predmetný údaj uvedený, nakoľko tento dokument netvoril neoddeliteľnú súčasť zmluvy o úvere a zmluva samotná naň ani neodkazovala ako na dokument, ktorý mal byť žalobcovi pred uzatvorením zmluvy preukázateľne odovzdaný" (bod 31 in fine odôvodnenia prvostupňového súdu).

9.3. Pokiaľ žalovaná namietala, že úveroví dlžníci boli počas kontraktachného procesu a trvania úverového vzťahu zastúpení profesionálom a za týchto okolností nebolo namieste striktne lipnúť na tom, že údaj o celkovej čiastke, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, má byť v zmluve o úvere uvedený ako jedno konkrétne číslo, odvolací súd (v podstate v zhode s prvostupňovým súdom) uviedol, že «[z] principiálneho hľadiska ide o tvrdenie, že v rámci hmotnoprávných vzťahov majú garantovanú nižšiu ochranu práv a oprávnených záujmov tie subjekty, ktoré sú odborne/profesionálne zdatnými, napríklad fyzické alebo právnické osoby zastúpené kvalifikovaným právnym zástupcom ... Taktiež pre takého (svojou povahou až absurdné) tvrdenie niet v právnom poriadku relevantného zákonného podkladu; napokon, ani sám žalovaný ho neoznačuje. Krajský súd v danej spojitosti konštatuje, že je „zaujímavé“, že vo vzťahu k dlžníkovi odvolateľ opakovane a rozsiahlo argumentuje súvislosťami profesionality a odbornej zdatnosti, ale vo vzťahu k veriteľovi (t.j. k sebe samému, resp. k svojmu právnomu predchodcovi) sa o tejto okolnosti vôbec nezmieňuje. Kto iný, ako poskytovateľ bankového úveru so všetkým odborným aparátom a zázemím, ktorý v plnej miere pripravuje zmluvnú dokumentáciu, by pritom mal garantovať rešpektovanie zákonných ustanovení; o to viac, že ich dodržiavanie je súčasťou bankového dohľadu.» (body 22. a 23. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

10. Najvyšší súd uvádza, že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu nedáva podklad pre tvrdenie dovolateľky, že v rozsahu namietaných vád je rozhodnutím arbitrárnym. V namietanom rozsahu rovnako tak posudzované odvolacie rozhodnutie nemožno považovať za celkom zjavne neodôvodnené resp. právne nekonformné (predovšetkým body 9.2. a 9.3.). Odôvodnenie obidvoch rozsudkov [konanie pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu] zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj ich všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia každého rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Argumentácia obidvoch súdov je koherentná a ich rozhodnutia konzistentné, zvolené premisy aj závery, ku ktorým na ich základe súdy dospeli, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Podobne ani v procese dokazovania najvyšší súd nezistil závažné deficity, ktoré by dosiahli intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces. V súvislosti s dovolacou námietkou žalovanej, týkajúcou sa nevykonania ňou navrhnutých dôkazov (výsluch osôb, ktoré sa zúčastnili kontraktčného procesu v prípade dotknutej zmluvy o úvere, pozn.) dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 185 ods. 1 CSP, v ktorom je uvedené, že súd rozhodne, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná. Z tohto ustanovenia vyplýva, že súd nemusí vykonať všetky stranami sporu navrhnuté dôkazy a výber dôkazov, ktoré sa budú v rámci dokazovania vykonávať je výlučne na súde, ktorý musí dbať na to, aby nevylúčil taký dôkaz, ktorý má potenciál preukázať relevantný skutkový poznatok. Táto, súdu resp. sudcovi zákonom daná možnosť výberu dôkazov, ktoré sa budú v rámci dokazovania vykonávať je súčasťou princípu voľného hodnotenia dôkazov (viď napr. rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 64/1997, resp. najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/13/2012). V tomto prípade odvolací (i prvostupňový) súd v odôvodnení dovolaním napadnutého rozhodnutia procesnoprávne akceptovateľným (t.j. jasným, určitým a zrozumiteľným) spôsobom vysvetlil, prečo nebolo potrebné vypočuť navrhnutých svedkov (bod 21. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia). Uvedené dôvody zodpovedajú vyššie uvedenému prvému a druhému dôvodu nevyhovenia dôkaznému návrhu strany (bod 8.1.). Nevykonanie navrhovaného dokazovania preto nemožno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivý proces.

11. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaná neopodstatnene namietala, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia preto nevyplýva.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

12. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalovaná položila dovolaciemu súdu tri otázky:

1. „Výžaduje § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ v znení účinnom do 30.4.2018, aby bola celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, uvedená v zmluve o úvere ako jedno konkrétne číslo?“.
2. „Je požiadavka podľa § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ v znení účinnom do 30.4.2018 splnená, ak celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, nie je v zmluve o úvere uvedená ako jedno konkrétne číslo, avšak spotrebiteľ môže túto čiastku objektívne zistiť z údajov obsiahnutých v zmluve?“.
3. „Je v súlade s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 OZ) a so základným princípom zákazu zjavného zneužitia práva (čl. 5 CSP), ak spotrebiteľ, prostredníctvom správcu, podá žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru pre absenciu celkovej čiastky, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, v zmluve o úvere, ak bol pri kontraktácii zastúpený správcom, zmluvu riadne plnil, počas trvania zmluvného vzťahu nenamietal absenciu tejto náležitosti a poskytnutý úver splatil predčasne na vlastnú žiadosť?“.

13. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky (predovšetkým otázky 1/, pozn.) a v situácii, na ktorú sa vzťahuje ustanovenie § 421 ods. 1 CSP, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či

napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci predmetných právnych otázok), keďže nastolené právne otázky nepochybne mali svoj význam pre nosné právne závery nižších súdov.

14. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

15. Podľa § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka musí obsahovať ... ročnú percentuálnu mieru nákladov a celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítané na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere; uvedú sa všetky predpoklady použité na výpočet tejto ročnej percentuálnej miery nákladov.

15.1. Podľa § 11 ods. 1 písm. b) ZoSÚ poskytnutý spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov, ak zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje náležitosti podľa § 9 ods. 2 písm. a) až l) , s) , z) a aa) .

15.2. Podľa § 24a ZoSÚ na úvery na opravu, rekonštrukciu alebo modernizáciu spoločných častí, spoločných zariadení a príslušenstva domu poskytované vlastníkom bytov a nebytových priestorov podľa osobitného predpisu, ktoré nie sú spotrebiteľským úverom, sa vzťahujú ustanovenia § 2 , § 4 ods. 1 písm. a) až d) , f) až n) a s) , ods. 2 a ods. 7 až 13 , § 9 ods. 1 a ods. 2 písm. a) , b) , f) , g) , i) až k) , m) až r) , u) , v) a x) , § 11 ods. 1 , § 12 , 19 , 23 a 25a , pričom takíto dlžníci vykonávajú svoje práva v súvislosti s uvedenými úvermi spoločne prostredníctvom správcu alebo spoločenstva vlastníkov4a) a veriteľ plní povinnosti voči takýmto dlžníkom tak, že ich plní voči správcovi alebo voči spoločenstvu vlastníkov;4a) to neplatí, ak ide o úvery poskytované Štátnym fondom rozvoja bývania podľa osobitného predpisu.

15.3. Podľa § 2 písm. g) a h) ZoSÚ na účely tohto zákona sa rozumie celkovými nákladmi spotrebiteľa spojenými so spotrebiteľským úverom všetky náklady vrátane úrokov, provízií, daní a poplatkov akéhokoľvek druhu, ktoré musí spotrebiteľ zaplatiť v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere a ktoré sú veriteľovi známe, okrem notárskych poplatkov; do celkových nákladov patria aj poistné a náklady spojené so zmluvou o zabezpečení záväzku spotrebiteľa podľa tohto zákona, ktorých uzavretím bolo podmienené získanie spotrebiteľského úveru alebo jeho získanie za ponúkaných podmienok (písm. g)) a celkovou čiastkou, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, súčet celkovej výšky spotrebiteľského úveru a celkových nákladov spotrebiteľa spojených so spotrebiteľským úverom (písm. h)).

15.4. Podľa § 4 ods. 1 písm. g) ZoSÚ veriteľ alebo finančný agent je povinný v dostatočnom časovom predstihu pred uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo pred prijatím ponuky o spotrebiteľskom úvere poskytnúť spotrebiteľovi v súlade so zmluvnými podmienkami ponúkanými veriteľom alebo požiadavkami spotrebiteľa informácie o celkovej čiastke, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť ...

15.5. Podľa § 4 ods. 2 ZoSÚ informácie podľa odseku 1 je veriteľ alebo finančný agent povinný poskytnúť prostredníctvom formulára pre štandardné informácie o spotrebiteľskom úvere, ktorý je uvedený v prílohách č. 3 a 4 , a to v listinnej podobe alebo v podobe zápisu na inom trvanlivom médiu, ktoré je dostupné spotrebiteľovi.

15.6. Podľa čl. 3 písm. h) Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2008/48/ES (ďalej len „Smernica“) „celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť“ je súčet celkovej výšky úveru a celkových nákladov spotrebiteľa spojených s úverom.

15.7. Podľa čl. 10 ods. 2 písm. g) Smernice zmluva o úvere zrozumiteľne a stručne uvádza ... ročnú percentuálnu mieru nákladov a celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítané v čase uzavretia zmluvy o úvere; uvedú sa všetky predpoklady použité na výpočet tejto miery.

16. Nosné právne závery odvolacieho súdu (súvisiace predovšetkým s dovolacou otázkou 1/) spočívali v jeho názore, že eurokonformným výkladom ustanovení § 9 ods. 2 písm. k) a § 11 ods. 1 písm. b) ZoSÚ - v dôsledku absencie údaje o celkovej čiastke, ktorú má spotrebiteľ zaplatiť v posudzovanej

zmluve o úvere - sa poskytnutý úver považuje za bezúročný a bez poplatkov. V tomto ohľade poukázal aj na čl. 3 písm. h/ Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2008/48/ES a na jazykový výklad ustanovení § 2 písm. písm. h) a § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ, z ktorých bezpochyby vyplýva, že «ide o údaj už vypočítaný, teda jednoznačne vymedzený jedinou číselnou hodnotou, a nie že si ho má vypočítavať sám spotrebiteľ/dlžník. Zo žiadneho ustanovenia vnútroštátnej alebo „európskej“ legislatívy nie je možné vyvodiť, že postačuje, ak zmluva o (spotrebiteľskom) úvere obsahuje údaje, z ktorých je možné si vypočítať údaj o celkovej čiastke, ktorú má spotrebiteľ zaplatiť; ktorý výklad sa snaží tendenčne podsúvať žalovaný». V súvislosti so znením § 2 písm. písm. h) ZoSÚ a čl. 3 písm. h) Smernice tiež zdôraznil, že „má ísť o súčet, t.j. údaj definovaný jedným/jediným číslom". Uvedenie celkovej sumy, ktorú má dlžník/spotrebiteľ vrátiť, v zmluve o úvere považoval odvolací súd za určujúci údaj, na základe ktorého môže dlžník/spotrebiteľ posúdiť rozsah svojho záväzku. Ďalej uviedol, že «[i]de o „prosté" pomerovanie dvoch čísel - sumy, ktorú dlžník od veriteľa dostane a sumy, ktorú mu musí vrátiť». V neposlednom rade uviedol, že žalovaná „ani v najmenšom nespochybňuje určujúci záver, že ním (resp. jeho právnym predchodcom) pripravená a vypracovaná zmluva o úvere neobsahovala údaj o celkovej čiastke, ktorú má dlžník zaplatiť a ani neodkazovala na žiadnu neoddeliteľnú súčasť zmluvy (na akomkoľvek médiu), kde by tento údaj bol vymedzený.» (body 15. až 20. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

17. Odvolacím súdom zvolenú interpretáciu predovšetkým ustanovenia § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ považuje najvyšší súd za správnu a právne konformnú.

18. Dovolateľka s jazykovým výkladom odvolacieho súdu nesúhlasila z dôvodu, že zákon explicitne nevyžaduje, aby bola celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vymedzená v zmluve o úvere ako jedno číslo. V tejto súvislosti poukázala na to, že spotrebiteľ si mohol rozsah jeho záväzku zistiť z iných zo zmluvy vyplývajúcich údajov (výšky a celkového počtu splátok a sadzby poplatku za spracovanie).

18.1. Najvyšší súd si je vedomý, že súdna prax sa v otázkach obligatórnych náležitostí spotrebiteľských zmlúv stále (iba) dotvára, a to aj za pomoci eurokonformného výkladu nejasných/sporných ustanovení ZoSÚ (pozri napr. R 49/2022, R 21/2023). O rozumnú interpretačnú spornosť, posudzujúc vec cez prizmu platného práva v rozhodnom čase („de lege lata"), však môže ísť len veľmi ťažko v prípadoch, ak je zákonné ustanovenie z hľadiska jazyka, úmyslu zákonodarcu a eurokonformného výkladu vymedzené dostatočne; o takýto prípad ide aj v posudzovanej veci. „Prvosledovou metódou výkladu a uplatnenia všeobecne záväzného právneho predpisu v materiálnom právnom štáte je metóda doslovného výkladu. Až tam a vtedy, kde a keď doslovným výkladom nemožno jednoznačne identifikovať subjekt, obsah alebo objekt právnej normy, sa v materiálnom právnom štáte možno odkloniť od doslovného výkladu a nejasnosť právnej úpravy odstraňovať prostredníctvom inej metódy výkladu." (Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 131 a 133.).

18.2. ZoSÚ v rozhodnom čase stanovil, že zmluva o spotrebiteľskom úvere musí obsahovať (tiež) celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítanú na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Zároveň s nedodržaním tejto náležitosti, t.j., že zmluva neobsahuje celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, stanovil dôsledok spočívajúci v tom, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov (bod 15. a 15.1.). Zákon teda explicitne stanovil, že táto náležitosť zmluvy o úvere musí byť uvedená priamo v texte zmluvy („zmluva o spotrebiteľskom úvere ... musí obsahovať"), a to bez ohľadu na to, že už v predzmluvnej fáze uložil veriteľovi rovnakú informačnú povinnosť (bod 15.4.). Čo si je potrebné vykladať pod pojmom „celková čiastka, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť" v inom texte zákon, ale tiež Smernica definuje ako „súčet celkovej výšky spotrebiteľského úveru a celkových nákladov spotrebiteľa spojených so spotrebiteľským úverom" (bod 15.3. in fine a 15.6.). Rovnako tak z dôvodovej správy ZoSÚ vyplýva, že podstatnou náležitosťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere sú (tiež) „celkové náklady spotrebiteľa spojené so spotrebiteľským úverom vypočítané na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere", ktoré hodnoty „údajov musia byť vypočítané na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy". Dovolateľkou ponúkaná výkladová extenzia, že spotrebiteľ si mohol celkovú čiastku, ktorú musí zaplatiť sám zistiť z iných zo zmluvy vyplývajúcich údajov a preto nebolo potrebné explicitne v zmluve uvádzať konkrétnu výšku celkovej čiastky (vypočítanej na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy) je celkom zjavne odporujúca zneniu zákona, a to aj cez prizmu vtedy platnej Smernice a výkladu

zákonodárcu. V zhode s názorom nižších súdov preto aj podľa názoru dovolacieho súdu platí, že žalovaná (jej právna predchodkyňa) podľa ZoSÚ účinného v rozhodnom čase (nie do 30.4.2018, ako uvádza dovolateľka, ale do 31.12.2016, nakoľko zmluva bola uzavretá 6.12.2016, pozn.) bola povinná v zmluve o úvere výslovne uviesť „celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítanú na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere“, t.j. konkrétnu sumu; ak tak neurobila, úver je potrebné považovať za bezúročný a bez poplatkov.

19. V súvislosti s treťou dovolacou otázkou (súlad s dobrými mravmi), ktorá je všeobecne v spotrebiteľských sporoch posudzovaná skôr vo vzťahu k veriteľovi, a nie voči spotrebiteľovi, najvyšší súd uvádza, že ustanovenie § 3 ods. 1 OZ patrí k právnym normám s relatívne neurčitou hypotézou, t. j. k právnym normám, ktorých hypotéza nie je stanovená priamo právnym predpisom a ktoré tak prenechávajú súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, dopredu neobmedzeného okruhu okolností. Pri posudzovaní, či konanie účastníka občianskoprávneho vzťahu je v súlade či v rozpore s dobrými mravmi, zákon výslovne neurčuje z akých hľadísk má súd vychádzať. Rozhodnutie o tom, či sú splnené podmienky pre použitie ustanovenia § 3 ods. 1 OZ je vždy potrebné urobiť po starostlivej úvahe, v rámci ktorej musia byť zvážené všetky rozhodujúce okolnosti. Podľa právnej doktríny „rozpor právneho úkonu s dobrými mravmi je potrebné v každom prípade posudzovať individuálne, s prihliadnutím na konkrétne okolnosti konania účastníka v príslušnom období a na jeho vtedajšie postavenie. Súlad s dobrými mravmi musí byť posudzovaný vždy bez ohľadu na to, že obsah bol výsledkom slobodnej dohody medzi účastníkmi a takisto bez ohľadu na to, kto prípadný rozpor s dobrými mravmi zavinil alebo či niektorá zo strán bola v dobrej viere. Dobré mravy je nutné chápať ako súhrn určitých etických a kultúrnych noriem spoločnosti, z ktorých niektoré sú trvalou a nemennou súčasťou ľudskej spoločnosti, iné spolu so spoločnosťou podliehajú vývoju.“ Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedláčko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 - 450. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 20-30). Žalovaná v podanom dovolaní za rozpor s dobrými mravmi považovala skutočnosť, že spotrebiteľia boli pri kontraktácii zastúpení kvalifikovaným správcom, zmluvu riadne plnili, počas trvania zmluvného vzťahu nenamietali absenciu tejto náležitosti a poskytnutý úver splatili predčasne na vlastnú žiadosť.

19.1. V uvedenom rozsahu odvolací súd reagoval najskôr na žalovanou vytýkanú kvalifikovanosť správcu, konajúceho v mene vlastníkov bytov a nebytových priestorov. Z principiálneho hľadiska podľa jeho názoru išlo o tvrdenie, «že v rámci hmotnoprávnych vzťahov majú garantovanú nižšiu ochranu práv a oprávnených záujmov tie subjekty, ktoré sú odborne/profesionálne zdatnými, napríklad fyzické alebo právnické osoby zastúpené kvalifikovaným právnym zástupcom ... pre takého ... tvrdenie niet v právnom poriadku relevantného zákonného podkladu; napokon, ani sám žalovaný ho neoznačuje. Krajský súd v danej spojitosti konštatuje, že je „zaujímavé“, že vo vzťahu k dlžníkovi odvolateľ opakovane a rozsiahlo argumentuje súvislosťami profesionality a odbornej zdatnosti, ale vo vzťahu k veriteľovi (t.j. k sebe samému, resp. k svojmu právnemu predchodcovi) sa o tejto okolnosti vôbec nezmieňuje. Kto iný, ako poskytovateľ bankového úveru so všetkým odborným aparátom a zázemím, ktorý v plnej miere pripravuje zmluvnú dokumentáciu, by pritom mal garantovať rešpektovanie zákonných ustanovení; o to viac, že ich dodržiavanie je súčasťou bankového dohľadu ... Predmetné východisko má svoj význam i z hľadiska námietky žalovaného o konaní protistrany v rozpore s dobrými mravmi. V tomto smere odvolateľ vo svojej účelovej (až manipulatívnej) argumentácii zašiel ešte ďalej. Keď uplatňovanie nárokov zmluvnou stranou na súde (navyše treba zdôrazniť, že opodstatnené) označuje za zneužitie práva. Tendenčne podsúva tézu, v zmysle ktorej, ak dotknutý subjekt neuplatní svoje práva okamžite (v prípade záväzkov vzniknutých na zmluvnom základe bezprostredne v kontraktačnom procese), nemôže ich (a ani ďalšie nároky z nich vyplývajúce) už nikdy neskôr uplatniť. Takéto tvrdenie úplne popiera samotnú podstatu právnej doktríny ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu ... V rozoberaných súvislostiach teda určite nie je možné v súdenom prípade hovoriť o akejsi nepodloženej paušálnej, resp. automatickej „favorizácii dlžníka/spotrebiteľa.“» (body 22. až 25. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

19.2. Dovolateľkou položená tretia otázka má nepochybne svoj základ v skutkových okolnostiach danej veci, v rámci ktorých žalovaná za podstatné (dôvod rozporu s dobrými mravmi) považovala, že spotrebiteľia boli pri kontraktácii zastúpení kvalifikovaným správcom, zmluvu riadne plnili, počas trvania

zmluvného vzťahu nenamietali absenciu tejto náležitosti a poskytnutý úver splatili predčasne na vlastnú žiadosť. Uvedené okolnosti však -samé o sebe - neboli ani podľa názoru dovolacieho súdu spôsobilé sankcionovať spotrebiteľov neúspechom v súdnom konaní za to, že sa domáhali bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru z dôvodu nedostatku obsahovej náležitosti zmluvy, ktorú navyše pripravila žalovaná (jej právna predchodkyňa) - banka a išlo o spotrebiteľský spor (bod 15.2.). V zásade totiž platí, že aplikácia § 3 ods. 1 OZ nesmie viesť k oslabovaniu ochrany subjektívnych práv ustanovených zákonom, a tým k nežiaducemu narušovaniu právnych vzťahov.

20. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd preto jej nedôvodné dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

21. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP. Žalobkyňa mala v dovolacom konaní plný úspech, preto jej proti neúspešnej žalovanej vznikol nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.